

contradicții specifice în scopul întregirii națiunii române în drepturile ei suverane, negate sau îngădite diferit de la o provincie la alta, nu-i estompează coeziunea, ci-i conferă un caracter de unitate în diversitate.

Acțiuni românești după adunarea de la Blaj din septembrie 1848. Contribuții documentare

IOAN RANCA

Studierea documentelor aflate în păstrarea filialei noastre a evidențiat, cu tot mai multă stăruință, activitatea Prefecturii Cîmpiei Transilvane¹ încredințată autorității unor prefecți ca Alexandru Bătrineanu², Florian Micaș³, Nicolae Vlăduțu⁴, care prin întinderea ei și prin numărul mare de români, a reprezentat o importantă unitate administrativă românească, cu o pondere apropiată de aceea a Prefecturii Auraria Gemină din Munții Apuseni, condusă de Avram Iancu.

Noi informații privind activitatea acestei unități teritorial-administrative românești, din toamna anului 1848 sînt oferite de protocolul de judecată, păstrat în actele Judelui Suprem al Scaunului Mureș⁵.

Evenimentele la care se referă documentele s-au petrecut după cea de-a treia Adunare de la Blaj, 15–26 septembrie pînă la începutul lunii noiembrie 1848.

Asupra acestor evenimente s-au făcut referiri și în alte lucrări, iar noutatea pe care o aduce documentul nu este organizarea Cîmpiei transilvane în tribunale și capitanate, fapt pus pe deplin în evidență, cit mai ales, participarea unora din tribuni la îndeplinirea programului stabilit la Adunarea de la Blaj de la 3/15 mai 1848 și activitatea desfășurată de cetele secuiești pentru anihilarea acțiunii de organizare a națiunii române în perioada menționată.

Centrul acestei acțiuni au fost tribunalele V, VI și VII, corespunzînd împărțirii consemnate în actul de numire ca prefect a lui Nicolae Vlăduțu de la 11 decembrie 1848⁶, însumînd 30 de comune din mijlocul cîmpiei din jurul localității Riciu.

¹ Cu privire la organizarea administrației românești în Transilvania, vezi în principal: Liviu Maior, *Aspecte ale organizării administrației românești din anii 1848–1849 în Transilvania*, în AMN IV, 1967, p. 563–57; Liviu Ursuțiu, *un document privind organizarea administrativă a românilor în revoluția de la 1848 din Transilvania*, în AMN, VI, 1969, p. 593–611; Chiorean Ioan, *Documente inedite privind organizarea administrativă a românilor în revoluția de la 1848 din Transilvania*, în „În Memoriam Avram Iancu”, Comunicări științifice despre Avram Iancu și epoca sa, 5 septembrie 1972, Tirgu Mureș, 1972, Traian Popa, *Monografia orașului Tirgu Mureș*, Tirgu Mureș, 1932.

² Ștefan Pascu, *Alexandru Chiorean alias Bătrineanu și rolul său în revoluția românilor ardeleni din anul 1848*, Edit. Asociațiunii ASTRA, 1939.

³ Ioan Ranca, *Captivitatea lui Florian Micaș la Tirgu Mureș în 1898*, în „Marisia”, VII, 1977, p. 141–156.

⁴ Olteanu Ioan, *Momente din activitatea Prefecturii Cîmpiei. Nicolae Vlăduțu (1818–1872)*, în „Apulum”, X, Alba Iulia, 1972; Petre Baciuc, *Prefectul Cîmpiei Ardelene*, Edit. Litera, București, 1977.

⁵ Arh. St. Mureș, fond Scaunul Mureș, Jude Suprem, nr. 845/1948.

⁶ Chiorean Ioan, *loc. cit.*

Deci, după ocuparea orașului Tirgu Mureș după Adunarea de la Lutița, gărzile ale unităților secuiești staționate în zona orașului și împrejurimi, au făcut incursiuni în satele de pe Cîmpie, arestînd locuitorii aflați pe la casele lor sau la lucrul cîmpului⁷.

Între cei escortați în Cetatea Tirgu Mureș, unde funcționa Comisia de cercetare penală compusă din Kemény Pál, Dozsa Lajos și Sándor János, se afla și Iosif Pop, fruntaș local, avînd funcția de căpitan al localității Riciu.

Potrivit relatărilor lui Iosif Pop, arestat de gărzile secuiești, rezultă că „Mai înainte de aceasta cu vreo trei săptămîni, ne-am adunat vreo 60 din Riciu, după exemplul mai multor sate și am plecat la Monor și acolo depunînd jurămîntul de credință ... pe mine m-au numit căpitan.”⁸

Cu același prilej – căpitanul din Riciu relatează: „Am primit ordin să facem recrutarea tinerilor între 19 și 25 de ani” cit și misiunea să dezarmăm gărzile constituite pe lingă conacele nobiliare sau la curțile nobiliare de pe Cîmpie, arestînd pe posesorii de arme⁹. Împreună cu mică sa trupă de glotași Pop Iosif a arestat pe Kiss László, jude nobiliar la curtea lui Haller Lajos, pe Horváth Gábor arendașul grofului Kendefi Farkas, pe Csekei János, judele curții nobilului proprietar Nagy Pál și pe alții, dezarmîndu-i și conducîndu-i la Reghin. Dar, precizează căpitanul din Riciu: „pe aceștia numai i-am dezarmat fără să-i fi schingiuit sau bătut, ceea ce pot mărturisi”. Pentru a stimula activitatea tribunatelor, colonelul Urban din Monor a dispus să fie reținute toate persoanele aflate în trecere peste Cîmpie. Din aceeași relatare rezultă că „peste noi a fost numit de la Blaj un prefect, Vasile Moldovan, de el aparțin mai mulți tribuni ai poporului, iar sub autoritatea acestora stau mai departe căpitani pe sate și un astfel de căpitan am fost numit și eu”. Se menționează că în aceeași localitate, Riciu, a mai fost numit un căpitan în persoana lui Bucur Ioan care a fost numit și ca primar al satului. Căpitani erau numiți în raport cu numărul populației. Întrucît Riciul era o așezare mai mare din centrul Cîmpiei, avea nevoie de doi căpitani. Iosif Pop mai relatează de asemenea că la Simpetru de Cîmpie în apropiere, erau doi căpitani, unul fiind cîntărețul bisericii românești și altul Bota Ioan. La Urmeniș căpitan era Pavel Stăvaru iar la Samsud (azi Șincai) erau tot doi căpitani, Drăgan Petre și Strate Leța. Căpitanul din Riciu arată, în continuare, că superiorul lui era tribunul din Silivaș, al cărui nume nu-l menționează, dar care era un soldat eliberat, și avea sub autoritatea sa 15 sate.

Se remarcă referirile potrivit cărora „... după ce pe tribunul din Balda l-au spînzurat la Cluj” tribunul din Silivaș a preluat și conducerea localităților de sub conducerea lui. Este vorba desigur de Alexandru Bătrîneanu, fostul prefect al Cîmpiei, numit de cea de a treia Adunare de la Blaj.

Cu privire la spiritul de onestitate care exista în raporturile cu populația maghiară este interesantă relatarea privind ordinul tribunului său, căpitanul din Riciu: „am trimis și o scrisoare la Samsud prin care le-am trimis vorbă ungurilor de acolo de a trăi în frățietate și prietenie cu românii care locuiesc cu ei împreună, deoarece dacă și după aceasta vor alunga afară din sat pe români, tribunul din Silivaș va merge împreună cu cei din localitățile care stau sub mina lui, asupra lor și-i va pedepsi”.

Însă „după acest ordin, românii din Samsud au început iar să pribegescă din cauza persecuției ungurilor”.

Ca urmare a acestui fapt „...tribunul din Silivaș ne-a adunat sub comanda sa cam la 3000 de oameni ... cu această ocazie fiind prezent și prefectul din Chirileu, a poruncit atît prefectul cît și tribunul ca pe cîți nobili îi vom găsi pe toți să-i omorîm, să jefuim și să prădăm toate curțile”.

⁷ Arh. St. Mureș, fond Scaunul Mureș, Jude Suprem nr. I. 1948.

⁸ Traian Popa, *loc. cit.*, p. 188.

⁹ Idem.

În legătură cu latica de a nu ataca lagărul trupelor secuiești, dacă aceștia nu o vor face ei primii se spune textual: „Apoi ne-a dus în fața taberei ungurești și câțiva ofițeri cu lunetele observind că tabăra ungurească este numeroasă și e prevăzută cu tunuri, 'au hotărât că pînă atunci nu trag în unguri pînă cînd aceștia nu încep să tragă ei primii ... În același timp, nu știm din ce cauză și ungurii s-au îndreptat în altă parte ...”.

Între atribuțiile prefecturii Cîmpiei și a tribunatelor ei documentul menționează conscrierea tinerilor, administrarea și aprovizionarea cu cele necesare populației comunelor. Rezultă că, satul Rîciu s-a opus să dea recruți trupelor secuiești la fel cu alte sate trimițînd în acest scop o delegație la Tirgu Mureș, iar pe căpitanul din Rîciu l-au delegat cu un memoriu la Comanda Militară din Sibiu cu care ocazie „... în acel timp fiind Adunare la Blaj mi-am îndreptat drumul într-acolo, iar acolo am luat la cunoștință că ordinul de recrutare de soldați a fost retras de Guberniu” motiv pentru care după încheierea Adunării, căpitanul s-a înapoiat acasă.

Reîntors în sat de la Adunarea de la Blaj căpitanul din Rîciu este acuzat că a difuzat prin satele Cîmpiei programul acesteia.

„În Adunarea de la Blaj românii au cerut trei lucruri: primul de a nu da soldați, al doilea, ca deținuții politici să fie eliberați iar al treilea ca și ei deopotrivă cu celelalte națiuni să poată ține adunări — dintre acestea pe primele două le-am și obținut iar pe al treilea nu”¹⁰. Această constatare prezintă interes și prin faptul că reflectă modul cum se reprezenta în mentalitatea maselor țărănești programul celei de a treia Adunări naționale de la Blaj din septembrie 1848.

Concomitent cu Iosif Pop au mai fost judecați de Comisia militară din Cetatea Tirgu Mureș și alți glotași sau locuitori de pe Cîmpie, însă relatările lor nu diferă — fiind chiar mult mai lapidare — de cele ale căpitanului din Rîciu,

Încercînd să creionăm un portret spiritual al lui Iosif Pop căpitanul din Rîciu, putem menționa, că deși n-a fost executat pentru gravitatea faptelor sale, cum s-a întîmplat cu alți tribuni, el rămîne totuși pentru posteritate un luptător al acestor meleaguri pentru înfăptuirea idealurilor națiunii române exprimate deslușit de adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848.

1848 noiembrie 1, Tg. Mureș. Ancheta efectuată de Comisia de urmărire din Tg. Mureș, împotriva căpitanului Iosif Pop din Rîciu, învinuit că a organizat activitatea națională a tribunatelor de pe Cîmpia Transilvaniei.

<TRADUCERE:>

117/1848

MĂRTURISIREA DEȚINUTULUI IOSIF POP DIN RÎCIU TRIMIS AICI DE JANOS HENTER iunior UNUL DIN CĂPITANII DE DETAȘAMENT DIN BRIGADA DIN CIUCUL DE JOS

1. De cine, cînd și de ce ai fost prins?

Înainte cu vreo trei săptămîni, după exemplul mai multor sate am pornit din Rîciu vreo 60 și ne-am dus la Monor și acolo ni s-a luat jurămint de credință față de împăratul Austriei. Pe mine m-a pus căpitan. Cu această ocazie am primit ordinul ca din sate să ducem acolo pe cei între 19—25 de ani pentru a depune jurămint ca soldați ai împăratului, ceea ce am și făcut. Apoi am primit acel ordin din partea lui Urban, ca pe ungurii localnici și domni să-i dezarmăm și să-i escortăm la Reghin în fața lui. În urma acestei porunci și eu am dispus exortarea din Rîciu la Reghinul Săsesc în fața lui Urban nominal pe: 1. Kis Laszlo — jude curial al contelui Lajos Haller; 2. Horvath, arendașul contelui Farkas Kendefi, 3. Csekei judele

¹⁰ Silviu Dragomir, *Studii și documente privind revoluția de la 1848—1849*, vol. V, p. 286

curiei spectabilului domn Nagy Pal, 4. Majoros, arendașul domnului Nagy Daniel, 5. Csont, judele curiei baronului Gyorgy Apor. Apoi din Sopsteriu pe Gyulai Istvan care călătorea spre Oșorheiu, dar fără nici-o vătămare, despre care pot depune mărturie și acești domni; doar armele le-am luat de la toți, le-am dus în Reghin, unde una dintre ele a fost reținută, restul ne-au fost restituite, le-am adus acasă și le-am depus la *notarul satului Aron Șerb*. Între aceste arme sînt cinci puști, o sabie, două pistoale și un topor. Aceste arme le-am dat mai tirziu sătenilor, dar după ce Urban le-a dat drumul prizonierilor, le-am adunat dar nu le-am dat înapoi proprietarilor, ca nu cumva să le folosească împotriva noastră, ci după știința mea și azi se află la notarul satului. Apoi din partea lui Urban am primit și acel ordin să arestăm pe toți domnii care călătoresc pe la noi și să-i ducem la el — îndeosebi să fim atenți că dacă va trece un domn pe nume Kossuth să-l reținem și să-l ducem de îndată la el. Dar de atunci pe la noi au umblat mai mulți, fără să vătămăm pe vre unul.

2. Dar în afară de Urban, de la cine, ce fel de porunci ați primit?

Pentru noi din Blaj este numit un prefect Vasile Moldovan. Sub autoritatea acestuia se află mai mulți tribunus plebis — sub autoritatea acestora se află, pe localități, căpitani, și un astfel de căpitan am fost și eu. Celălalt căpitan în Riciu este Iuon Bucur care totodată este și jude sătesc.

Mai departe: mai sînt căpitani următorii: în Sînmartinul de Cîmpie cantorul român și Bota Iuon, în Urmeniş Pavel Stevaru, în Samsud Petre Drăgan și Istrati Leța.

Tribunul meu locuiește în Silivaș, unul cu armata făcută, nu-i rețin numele. Sub mina lui se află 15 sate, dar după ce tribunul din Balda a fost spînzurat la Cluj și conducerea satelor de sub mina acestuia a preluat-o tribunul din Silivaș, și în urma ordinului primit din partea acestui tribun am trimis și eu o scrisoare la Samsud prin care am dispus ungurilor din Samsud să trăiască în frăție și prietenie cu românii cu care conviețuiesc, pentru că dacă și în continuare vor izgoni pe românii afară din sat, atunci tribunul din Silivaș va veni cu satele de sub mina sa asupra Samsudului și se va răzbuna pe ei. După acest ordin românii din Samsud din nou au început să pribegescă, după cum susțin, față de urmările ungurilor, și din această cauză tribunul din Silivaș ne-a adunat pe cei de sub comanda sa, pe vreo trei mii de oameni dintre care 100 erau prevăzuți cu arme de vîntătoare, ceilalți cu lănci: în afară de aceștia ni s-au mai atașat o sută de soldați grăniceri români și cîțiva polonezi.

— Tu ca și căpitan și conducător de la ce oficiali, unde, cînd și ce fel de ordine ai primit?

Ne-a venit un ordin de la Consiliul Gubernial Suprem Regesc în care se dispunea să dăm pe seama țării cîtane; judele nobililor s-a și deplasat la noi și fără nici-o împotrivire a și conseris pe toți tinerii și noi ne-am hotărît că chiar dacă alte sate refuză darea de cîtane noi totuși să le dăm. În timpul acesta trei gospodari din sat care aveau copii de dat cîtane au venit înăuntru aici la Tg.-Mureș în cetate și aici un domn ofițer le-a spus că el alt sfat nu le dă decît să meargă la Sibiu la general Commando și de acolo să intrebe dacă cîtanele cerute trebuie împăratului ori domnilor unguri?, și acolo le vor spune dacă trebuie să dea cîtane sau nu? Numele acestor oameni sînt următoarele: Gorea Todor a Luchi, Gorea Todor a lui Ignat și Bucur Ioan a lui Macavei. Acești oameni înapoiindu-se acasă au prezentat în fața satului răspunsurile primite din cetate și la aceasta satul m-a angajat pe mine, cu 10 florini să merg la Sibiu la generalul Commando, acolo să scriu o cerere. În acest timp fiind adunare la Blaj m-am îndreptat într-acolo și acolo am aflat că ordinul de recrutare a fost retras de către guberniu și din acest motiv nici nu m-am mai dus la Sibiu, ci m-am întors de-a dreptul acasă.

— Dar la Blaj despre ce v-a sfătuit, acolo de la cine, ce fel de ordine ai primit și pe acelea în ce fel le-ai îndeplinit?

La Adunarea de la Blaj au fost cerute trei lucruri: primul ca să nu se dea cîtane; al doilea — ca deținută politici să fie eliberați, iar al treilea — ca să se dea voie ca și ei ca și alte națiuni să poată ține adunări.

Dintre acestea pe primele două le-au dobîndit, pe al treilea nu. Tot la această adunare s-au ținut cuvîntări despre mai multe lucruri, preoții dar și din alte stări îndeosebi unul așa a spus că pînă acuma națiunea maghiară a fost națiunea domnitoare dar de acum croații vor domni și lor trebuie să li se supună toate națiile.

II. Se aduce <în fața instanței> Macavei Muntean de 35 de ani, trimis din Riciu tot de căpitanul de brigadă Henter care fiind interogată a răspuns următoarele:

— De cine, cînd și de ce ai fost prins !?

Pe mine m-au prins pe hotarul satului niște secui pe cînd voiam să-mi mîn vaca spre casă și m-au adus aici, dar din ce pricină — ? nu știu.

— Voi v-ați răzvrătit cu arma în mină, ați ucis, ați jefuit, ați prădat, toate acestea din ce pricină și din ordinul cui le-ați făcut?

Eu nu știu nimic despre acestea ci căpitanul nostru care a fost interogat înaintea mea poate spune mai multe decât mine.

III. Se aduce <în fața instanței> Boroș Andreica de 15 ani care fiind interogat a mărturisit următoarele:

— Pe tine de ce te-au prins și cînd?

Stăpînul meu Petre Lechințan, înainte de aceasta cam cu patru săptămîni a plecat de acasă cu lance și de atunci la Blaj, la Reghin și Dumnezeu știe pe unde a umblat. De curînd a plecat de acasă cu vitele și cu carul și cum am auzit, luptă împotriva ungarilor cu ceilalți români, dar eu mai mult despre toate acestea nu știu nimic fiindcă eu ca slugă nu-l puteam urmări, după aceia cine ce face — atîta știu că la noi popa și diacul român au îndemnat pe români la toate. Pe mine secuii m-au găsit în sat și de acolo prins m-au trimis aici înăuntru.

IV. Se aduce <în fața instanței> Gligore Sintian de 45 de ani din Samșud care interogat a mărturisit următoarele:

1. Pe tine de ce te-au prins?

— Pe mine de acasă m-au prins secuii și de acolo m-au adus aici înăuntru dar nu știu din ce pricină fiindcă sînt mai neputincios decît să pot vătăma pe cineva cu nimic și eu nici la Urban n-am fost cu ceilalți să depun jurămint căci eu niciodată n-am obișnuit să ies din sat.

V. Se aduce <în fața instanței> Ioan Băldean de 50 de ani din Rîciu care interogat mărturisește:

— Cine, de ce și cînd te-au prins?

Eu ca om cu vătămătură n-am mers nicăieri din sat, n-am fost la Monor și nici la Urban. M-au prins nu de mult de acasă și m-au adus aici.

VI. Se aduce <în fața instanței> Iuon Iuonaș de 45 de ani din Rîciu care interogat, mărturisește:

1. Pe tine de ce te-au prins și de unde?

Secuii m-au prins de acasă și m-au adus aici dar pricina n-o știu.

VII. Se aduce <în fața instanței> Teodor Muntean de 40 de ani din Rîciu.

— Pe tine de ce și de unde te-au prins?

— Mărturisește ca precedentul apoi afirmă că pe el preotul l-a convins să meargă la Monor să depună jurămintul pe seama lui Urban, căci dacă vor jura acolo pămînturile domnilor vor fi împărțite între ei. Dar el n-a fost nici la Reghin nici la Monor.

VIII. Se aduce <în fața instanței> Gavril Sofron de naștere din Rîciu cu armata făcută, <care> interogat a mărturisit următoarele:

— Pe tine cînd, cine și de ce te-au prins?

Eu în august am venit acasă din Galiția ca soldat veteran cu soldă. De atunci am treierat prin sat pe la alții și am trăit din aceasta, dar pe mine ncîi conducători ai satului la nici o slujbă nu m-au angajat și de aceea nici nu știu despre mișcările de acuma cine și cum le-a condus, în ce măsură a fost amestecat în răscoală. Mai de curînd judele satului a poruncit să ne adunăm cu toții la Samșud căci cine nu va merge acolo va fi izgonit din sat și așa și eu a trebuit să mă duc acolo. Mai știu că la noi au umblat mai mulți studenți din Blaj care au agitat pe cei de pe Cîmpie. Pe mine m-au prins dintr-un trestiiș.

IX. Se aduce <în fața instanței> Iuon Gorea din Rîciu care interogat mărturisește următoarele:

— Pe tine cine și de ce te-au prins?

Eu din sat n-am mișcat nicăieri și cînd au venit secuii de acolo m-au prins și așa m-au adus aici, dar eu n-am umblat nici la Urban și nici la Monor.

X. Se aduce <în fața instanței> Vasilie Tămaș din Rîciu care interogat mărturisește:

— Pe tine cine și de ce te-au prins?

Pe mine m-au prins secuii de acasă și m-au adus aici, dar pricina pentru care nu o știu. De altfel, cum a fost și poruncit să mergem cu toții la Monor spre a depune jurămint pe seama lui Urban, și eu m-am dus.

— Cine v-au agitat și cu ce?

Niște clerici și canceliști și preotul român din sat ne-au spus că dacă ne ridicăm ni se vor da și toate pământurile domnilor. Au mai poruncit să prindem pe toți domnii și să-i ducem la Urban și să ne supunem doar tribunilor.

XI. Se aduce <în fața instanței> Iacob Muntean de 28 de ani din Riciu care interogată fiind a mărturisit astfel :

— Pe tine cine și de ce te-au prins ?

Mi-a fost poruncit să mă duc cu încă 34 de inși la Reghin la Urban, acolo ne-au jurat și ne-au ținut cam patru zile după aceea rămânând fără alimente m-au lăsat acasă ofițerii, spunându-mi că dacă vor avea nevoie de mine atunci din nou mă vor chema. După aceea am mers acasă și acasă m-au prins secuii și m-au adus aici.

XII. Se aduce <în fața instanței> Petru Raț de 43 de ani din Riciu care interogată mărturisește :

— Pe tine de ce te-au prins ?

Eu nu locuiesc în sat ci în cîmp și de aceia nici nu știu nimic despre treburile satului. Pe mine m-au adus secuii de acasă.

XIII. Se aduce <în fața instanței> Iacob Burgo de 24 de ani.

— Cine și de ce te-au prins ?

Pe mine m-au prins de acasă secuii dar nu știu de ce ; de altfel și eu am fost la Reghin la Urban ca recrut ales.

XIV. Se aduce <în fața instanței> Iuoa Girbu de 25 de ani din Riciu.

— Cine, de ce te-au prins ?

Secuii m-au prins de acasă dar nu știu din ce pricină.

XV. Se aduce <în fața instanței> Gheorghe Ormenișan de 18 ani din Riciu.

— Cine, de ce te-au prins ?

Pe mine secuii m-au prins de acasă, nu știu de ce ; de altfel eu sint înscris în Reghin ca cătană lui Urban.

XVI. Se aduce <în fața instanței> Avram Giurca de 26 de ani din Riciu.

— Cine, de ce te-au prins ?

Secuii m-au prins de acasă fără nici-o pricină !

O P I N I E

Cu privire la Iosif Pop comisia de anchetă cu toate că s-a predat voluntar și a mărturisit toate cu amănunțime și s-a comportat în fața comisiei ca unul care regretă faptele săvârșite îl găsește vinovat și pînă la o cercetare mai cuprinzătoare care dacă s-ar putea ar trebui întreprinsă de către Oficialitatea Comitatului Turda consideră necesar să fie menținut în arest.

Pe cei de sub numerele : 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 12, și 16 prinși în mare parte potrivit declarațiilor proprii de acasă, după o mustrare pentru răzvrătire să se pună în libertate ; împotriva suspectului soldat veteran de sub nr. 8 să se facă cercetarea mai cuprinzătoare.

Pe cei de sub numerele 11, 13, 14 și 15 comisia îi socotește buni de incorporare între honvezi.

Din ședința din 1 noiembrie 1848 a Comisiei de anchetă din Cetatea Tirgu Mureșului.

Pál Kemeny mp. Lajos Dozsa mp. și Janos Sandor mp. toți trei membri auxiliari ai comisiei.

Arh. St. Mureș, fond Scaunul Mureș — Jude suprem regal, 1848 N.D. 845/sz., f. 2—7, orig. 1. magh.